

Voorjaarsrapportage 2017

Bezoekadressen

Parklaan 10
6131 KG Sittard

Drie Decembersingel 46
5921 AC Venlo

Postadres

Postbus 185
6130 AD Sittard

IBAN NL10NWAB0636750906
KvK 67682065

(046) 4205700
info@waterschaplimburg.nl
waterschaplimburg.nl

titel Voorjaarsrapportage 2017
subtitel
datum 16 juni 2017
versie 3.0
status Definitief (vastgesteld AB 12 juli 2017)
zaaknr. 2017-Z2968
documentnr. 2017-D29674

vrijgave Dit document is tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van
in samenwerking met:

naam

functie

rol

Dit document is vrijgegeven door

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Bestuurlijke planning en control cyclus	4
1.2	Voorjaarsrapportage 2017	5
2	Programma Waterkeringen	7
2.1	Wat hebben we ervoor gedaan?	7
2.2	Wat heeft het gekost?	10
3	Programma Watersysteem en -keten	11
3.1	Wat hebben we ervoor gedaan?	11
3.2	Wat heeft het gekost?	15
4	Programma Bestuur en organisatie	16
4.1	Wat hebben we ervoor gedaan?	16
4.2	Wat heeft het gekost?	20
5	Kredietvoting en -verlening	21
5.1	Programma Waterkeringen	22
5.2	Programma Watersysteem en -keten	22
5.3	Programma Bestuur en organisatie	23
6	Begroting naar kosten-/opbrengstensoorten	24
6.1	Kosten	25
6.2	Opbrengsten	31
7	Reserves en voorzieningen	33
7.1	Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves	33
7.2	Onttrekkingen aan voorzieningen	35
8	EMU-saldo	38
8.1	EMU-saldo	38

1 Inleiding

Waterschap Limburg zorgt in de provincie Limburg voor veilige dijken, droge voeten, voldoende en schoon water.

Wij doen dat op een zorgvuldige, kostenbewuste, daadkrachtige en resultaatgerichte wijze, zodat de wettelijke opgaven en geformuleerde beleidsvoornemens optimaal worden ingevuld. Wij zijn ambitieus in de stappen die gezet moeten worden op het gebied van de uitvoering van de hoogwaterbescherming, het bestrijden van de wateroverlast en de invloed van de klimaatverandering.

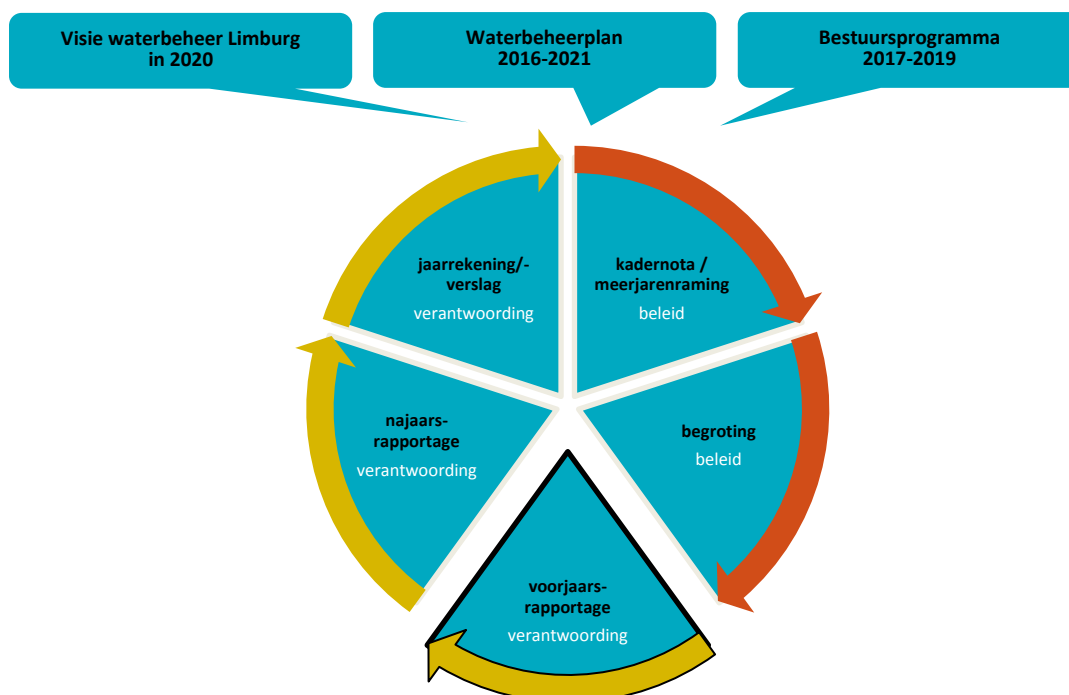
Onze succesfactoren zijn samen te vatten in drie kernpunten:

- We werken intensief samen met alle belanghebbenden;
- We verbinden in ons werkveld partijen op een zodanige wijze, dat opgaven vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid kunnen worden opgepakt;
- We innoveren om vanuit vernieuwing en verbetering bij te dragen aan een optimaal, efficiënt en veilig waterbeheer.

Daarbij zoeken we een optimale balans tussen ‘kwaliteit en prijs’, waarmee we draagvlak voor ons werk creëren in de omgeving, kennis en kunde delen en de zichtbaarheid van het waterschap vergroten.

1.1 Bestuurlijke planning en control cyclus

De ‘bestuurlijke planning & control cyclus 2017’ ziet er als volgt uit:

1.2 Voorjaarsrapportage 2017

Voor u ligt de 'Voorjaarsrapportage 2017' van Waterschap Limburg (WL). Dit is de eerste tussentijdse rapportage, waarin de nadruk ligt op de afwijkingen ten opzichte van onze opdracht voor het jaar 2017, zoals beschreven in de 'Begroting 2017'.

In de voorjaarsrapportage kijken we terug naar de eerste vier maanden van dit jaar. Per programma - een samenhangend geheel van activiteiten, op basis waarvan het bestuur het beleid van het waterschap vast stelt - beantwoorden we de volgende vragen:

- Wat hebben we ervoor gedaan?
- Wat heeft het gekost?

1.2.1 Wat hebben we ervoor gedaan?

In de begroting hebben we aangegeven wat we in 2017 gaan doen. In deze voorjaarsrapportage (hoofdstuk 2 t/m 4) geven we per bullet aan wat de stand van zaken is. We gebruiken daarvoor gekleurde waterdruppels, die de volgende betekenis hebben:

- geen wezenlijke afwijkingen, realisatie conform begroting
- wezenlijke afwijking, maar realiseerbaar vóór einde jaar
- wezenlijke afwijking, niet realiseerbaar vóór einde jaar (incl. toelichting)

1.2.2 Wat heeft het gekost?

Programmabegroting

In de programma begroting hebben we ook aangegeven wat de voorgenomen activiteiten mogen kosten. Per programma (hoofdstuk 2 t/m 4) kijken we naar de kosten en opbrengsten van de eerste vier maanden en geven we een prognose voor het gehele jaar en de bijstellingen (prognose minus begroting).

De bijstellingen worden in kleur gepresenteerd waardoor in één oogopslag de financiële stand van zaken inzichtelijk wordt.

groen heeft een positief effect op het exploitatieresultaat,
rood een negatief. De bijstelling lichten we nader toe.

Het programma Bestuur en organisatie vervult een bijzondere functie. Dit bevat ook de activiteiten die erop gericht zijn de organisatie te ondersteunen bij de realisatie van de bestuurlijke doelstellingen. Hier worden de ondersteunende activiteiten verantwoord en uiteindelijk doorberekend naar de programma's. Alle kosten met betrekking tot huisvesting, informatiebeleid en automatisering juridische, facilitaire, financiële en personeelsaangelegenheden behoren tot het programma Bestuur en organisatie. Ook de salariskosten en de rente en afschrijvingen worden verantwoord binnen dit programma. Omdat bovengenoemde kosten voornamelijk eenmaal per jaar

worden doorberekend naar de programma's bij het opmaken van de jaarrekening, wordt met de doorberekening in deze tussentijdse rapportage geen rekening gehouden.

Bovendien zijn de verplichte bijdragen 2017, die maandelijks voor $\frac{1}{12}$ deel worden betaald, buiten beschouwing gelaten:

- Waterschapsbedrijf Limburg (WBL) € 69.114.700
- Belasting samenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW) € 4.664.900

Kredietvoting en -verlening

Conform de 'verordening ex artikel 108 beleids- en verantwoordingsfunctie Waterschap Roer en Overmaas' (art.6 en 7) wordt over de door het DB verleende kredieten in de voor- en najaarsrapportage evenals de jaarrekening gerapporteerd aan het AB. Aan deze verplichting wordt in hoofdstuk 5 voldaan.

Begroting naar kosten-/opbrengstesoorten

Naast de programmabegroting blijft de begroting naar kosten-/opbrengstesoorten een verplichting (hoofdstuk 6). In deze voorjaarsrapportage wordt de bijstelling op de kosten- en opbrengstesoorten toegelicht.

Reserves en voorzieningen en EMU-saldo

In hoofdstuk 7 rapporteren we over de onttrekkingen aan de overige bestemmingsreserves en voorzieningen en in hoofdstuk 8 over het EMU-saldo 2017.

2 Programma Waterkeringen

2.1 Wat hebben we ervoor gedaan?

Hoogwaterbescherming Maas

Dijkversterking

- In de periode 2016-2021 worden ongeveer 70 km dijken aangelegd e/o verbeterd die effectief en efficiënt te beheren zijn en voldoen aan de landelijke normen voor de dijken. Het betreft verbetering van bestaande dijken en aansluitingen op de hoge gronden vanuit de overeenkomst Maaskaden (2010) voor het cluster A/B en de prioritaire dijken pakketten 1 en 2 en voor de (HWBP) projecten vanuit de overeenkomst Maasveiligheid (2011).

Toelichting

Werkpakket Prio 1 kern Mook, Afferden, Bergen

De bestuurlijke gesprekken met de gemeente Bergen verlopen moeizaam. Voor de projecten Afferden en Eiland van Bergen heeft de gemeente Bergen de omgevingsvergunningen nog niet afgegeven. Grote twistpunten hierbij zijn het behoud van de bomen op het tracé Hengeland en de financiële nadeelcompensatie voor de bomenkap. De provincie Limburg heeft per brief d.d. 11 april jl. het waterschap ervan in kennis gesteld het voornemen te hebben om toepassing te geven aan haar bevoegdheid als bedoeld in artikel 5.11 Waterwet om in plaats van het College van B&W van Bergen te beslissen op twee aanvragen omtrent omgevingsvergunning. Zij zal dit doen in het geval de provincie niet uiterlijk op 8 mei 2017 de door het College van B&W de op deze aanvragen te nemen besluiten heeft ontvangen.

De gemeente Bergen werkt momenteel in samenwerking met adviesbureau Antea een alternatief ontwerp uit voor het dijktracé door Hengeland met minder bomenkap. Het waterschap zal dat ontwerp beoordelen. Verdere vertraging in het vergunningenspoor kan de start van de uitvoering van werkpakket 1, en daarmee de planning, negatief beïnvloeden.

Stand van zaken per 30 mei 2017:

Op 11 mei is er bestuurlijk overeenstemming bereikt met de Gemeente Bergen over een maatwerkoplossing voor projectgebied Hengeland. De gemeente Bergen zal begin juni 2017

de concept Omgevingsvergunningen voor Afferden en Bergen-Aijen aan WL voorgeleggen voor reactie. Gestreefd wordt naar een vaststelling van de Omgevingsvergunningen door het College van B&W van Bergen in week 24 en ter inzage legging van de Projectplannen Waterwet inclusief legger en vergunningen door de Provincie in week 25.

Werkpakket Prio 3 Neer

Het ontwerp-projectplan waterwet voor de dijkkring Neer is inmiddels ter inzage gelegd. Naast het versterken van de keermuur zijn verschillende alternatieven met beweegbare keringen onderzocht. De wens tot zichtbehoud was het argument om verschillende beweegbare keringen verder uit te werken. Het waterschap heeft na een zorgvuldige afweging, met veiligheid als doorslaggevend argument, de keuze gemaakt voor een deels glazen kering. Het draagvlak voor het versterken van de keermuur ter plaatse van de jachthaven lijkt nu toe te nemen. Het planproces heeft hierdoor aanzienlijk meer tijd gekost wat gevolgen heeft voor de planning in de komende periode. Het halen van de einddatum 2020 is hierdoor onder druk komen te staan. Ook de kostenraming en de technische uitvoerbaarheid vragen veel aandacht vanwege de complexe uitvoering, ook voor het gedeelte van de “groene dijk”.

Recent is gebleken dat een verwachte meekoppelkans – het buiten gebruik stellen van de leiding van de Gasunie – niet meer kan plaatsvinden, waardoor verlegging van de leiding alsnog noodzakelijk is.

In Q1 heeft het waterschap in de commissievergadering van gemeente Leudal vragen beantwoord over de gemaakte keuzes voor de harde kering bij het deel Hanssum. Tijdens een informatiebijeenkomst zijn de belanghebbenden geïnformeerd over het ontwerp-projectplan. De commissievergadering en informatiebijeenkomst zijn succesvol verlopen.

Werkpakket Prio 4 Milsbeek – Ven-Zelderheide

Voor werkpakket 4 is het Projectbesluit Staat aangevraagd bij RWS-Maaswerken. In verband met het project Lob van Gennep is op verzoek van RWS-Maaswerken het ontwerp ter plaatse van de instroomdrempel aangepast met een afwijkend ontwerp kader.

- We werken met onze partners nauw samen om te komen tot een duurzaam veilig Maasdal. Dit realiseren we door op diverse plaatsen in de komende jaren dijken te versterken en te verbeteren zodat ze voldoen aan de norm. Waar mogelijk zoeken we daarbij de combinatie met ruimtelijke maatregelen om ook voor de lange termijn gesteld te staan voor ontwikkelingen op het gebied van o.a. klimaatverandering. Voor de projecten in de gebieden Baarlo, Venlo Velden, Thorn, Arcen en Well wordt een onderzoek naar duurzame dijkverlegging uitgevoerd.

Zorgplicht waterkeringen

- Op basis van de ervaringen van 2014 en 2015, stellen we een inspectieplan voor de waterkeringen op. Het inspectieplan bevat alle inhoudelijke en organisatorische keuzes en acties voor de inrichting en uitvoering van visuele inspecties, en het verbetertraject voor het professionaliseren van de inspecties waterkeringen.

- We starten met de beoordeling (toetsing) van onze primaire waterkeringen. Vanaf 1 januari 2017 is de nieuwe wettelijke norm en het bijbehorend wettelijk beoordelingsinstrumentarium (WBI) van kracht. In 2023 moeten wij al onze keringen beoordeeld hebben en dit gaan wij gefaseerd oppakken.

Toelichting

Als jong waterschap staan we voor een grote opgave. Onze eerste prioriteit gaat naar het realiseren van de dijkverbeteringen en het inrichten van de zorgplicht. Dit betekent dat de start van de wettelijke beoordeling hierin volgt. Gezien de nog bestaande onduidelijkheden in het instrumentarium en het feit dat de wettelijke beoordeling over de komende jaren verdeeld kan worden, is de uitvoering van de beoordeling tijdelijk getemporiseerd. In 2017 zullen we starten met de beoordeling op hoogte om snel een beeld te hebben van trajecten die een hoogtetekort kennen. Waar mogelijk zullen de voorbereidingen worden getroffen van de beoordeling van de stedelijke gebieden, zoals Maastricht, Roermond en Venlo om daarmee faciliterend te zijn voor de zogenaamde koploperprojecten: alleen een wettelijke beoordeling die is vastgesteld door de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) geeft immers ingang tot de landelijke subsidieregeling van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).

Vergunningen en plantoetsing

Vergunningverlening en plantoetsing

- Ten minste 80% van de vergunningaanvragen wordt met inachtneming van de wettelijke termijn afgehandeld.

Toelichting

Het percentage tot en met de Voorjaarsrapportage is 56%. De oorzaak van het lage percentage is drieledig:

- 1. De nieuwe ondersteunende software ten behoeve van de vergunningverlening heeft in het eerste deel van het jaar niet naar behoren gefunctioneerd;*
- 2. Met de fusie worden het proces vergunningverlening en nieuwe standaard formats en werkwijzen ontwikkeld;*
- 3. In de eerste fase van het jaar werd nog een aantal functies geworven.*

Door deze oorzaken is de beschikbare capaciteit voor vergunningverlening lager geweest dan noodzakelijk. Inmiddels zijn verbetermaatregelen doorgevoerd en loopt het percentage tijdig afgehandelde vergunningen geleidelijk op. Het vergunningproces zal dit jaar tegen het licht worden gehouden om het proces en daarmee de doorlooptijd verder te verbeteren. Een percentage van 80% over het gehele jaar is echter niet meer mogelijk.

2.1.1 Algemene toelichting

Geen verdere toelichting.

2.2 Wat heeft het gekost?

Exploitatie

Programma Waterkeringen	Begroting	Realisatie	Prognose	Bijstelling
Kosten	1.623.600	700.919	1.726.450	102.850
Opbrengsten	-	-	-	-
Netto kosten exclusief doorberekende kosten van programma bestuur en organisatie	1.623.600	700.919	1.726.450	102.850

De toelichting op de hogere kosten is opgenomen in hoofdstuk 6 bij kostensoorten, onderdeel 'Ruimte goodwill WPM', onder de bijdrage in het 'koploperproject Maastricht'.

Investerings

Netto investeringsuitgaven

Programma waterkeringen	Begroting	Realisatie	Prognose	Bijstelling
Uitgaven	44.412.000	2.080.808	45.241.040	829.040
Inkomsten	29.940.000	7.030.183	30.769.040	829.040
Netto investeringsuitgaven programma waterkeringen	14.472.000	-4.949.375	14.472.000	-

Waterschap Limburg verzorgt de huisvesting en financiële administratie voor het programmabureau Deltaprogramma Maas, waarin Rijk, Waterschappen, Provincies en gemeenten samenwerken. Om dit mogelijk te maken is een verhoging van de uitgaven en een gelijktijdige verhoging van de inkomsten noodzakelijk. Voor de begroting van WL heeft dit netto echter geen gevolgen.

3 Programma Watersysteem en -keten

3.1 Wat hebben we ervoor gedaan?

Regionaal Watersysteem

Functies van water en rol waterschap

- In samenwerking met onze partners stellen we de notitie 'Taakverdeling voor het waterbeheer in Limburg' op.

- Hetzelfde doen we voor 'Soortenbeleid' (beschermde planten- en diersoorten en niet-inheemse invasieve soorten).

Peilbeheer, wateraanvoer en verdrogingsbestrijding

Peilbeheer en grondwaterbescherming

- Eind 2017 voeren we het peilbeheer uit conform het streefpeilenplan.

Toelichting

In deelgebieden gerealiseerd. In programma 'Water in Balans' is besloten dit door te laten lopen naar 2018 (beheergebied-brede uitrol).

- Eind 2017 hebben we een handhavings-programma voor 2018 ten behoeve van peilgestuurde drainage. We maken een handleiding voor agrariërs voor de toepassing van peilgestuurde drainage. In 2017 ontwikkelen we de aanpak om te komen tot de volgende generatie van Nieuw Limburgs Peil.

- In 2017 leveren we het project 'beslissingsondersteunend systeem (BOS-OMAR)' op.

- Eind 2017 hebben we een 'Onderhouds- en Inspectiebeleid'.

- In 2017 starten we het gebiedsproces bij twee natuurgebieden om te komen tot herstel van de natte natuurparels niet zijnde Natura 2000-gebieden.

Klimaatstrategie zoetwater

- We voeren in 2017 bij vijf gemeenten stresstesten klimaatbestendigheid uit.

Wateroverlast en bodemerosie

Ter informatie vooraf: In de tijd van het opstellen van de begroting was sprake van 'Code Oranje' en 'Boost'. In het voorjaar van 2017 zijn deze twee plannen onderdeel geworden van het Waterschap Limburg brede programma 'Water in Balans'.

Wateroverlast uit beken

- • In 2017 besluiten we over de maatregelen en normering voor de verschillende projectgebieden (Geul, Geleenbeek, Schinnen, Heugem, Limbricht, Voer en Wijlre). Naar aanleiding van de wateroverlast in mei/juni 2016 hebben we voor Noord- en Midden-Limburg het programma 'Omgaan met klimaatverandering (Code Oranje)' gestart. In 2017 werken we aan de vastgestelde maatregelen uit 'Code Oranje', die overgaan in 'Water in Balans'.
- • We starten met het uitwerken in concrete maatregelen van de 68 knelpunten uit de watersysteemtoets 2015.
- • We onderzoeken welke maatregelen nodig zijn om voor alle (verspreid liggende) bebouwing een robuuste bescherming tegen wateroverlast te bieden en te voldoen aan een normering van 1:100. In 2017 stellen we hiervoor een plan van aanpak op. Voor het landelijk gebied zetten we de knelpunten uit de watersysteemtoets 2015 om in maatregelen die we verankeren in het Meerjaren Investeringsprogramma. We voeren deze maatregelen vervolgens in de komende jaren robuust uit, zodat duurzaam goede bescherming wordt geboden.

Inzicht in overstromingsrisico's

- • Als onderdeel van de programma's 'Boost' en 'Code Oranje' ontwikkelen we informatiemethoden om partners, inwoners en bedrijven te informeren over de resterende risico's.
- • 'Boost' en 'Code Oranje' worden geïntegreerd tot 'Water in Balans', het waterschapsdekkend programma.

Wateroverlast door bodemerosie

- • We werken één stroomgebied als proefgebied uit voor te nemen maatregelen en nog te ontwikkelen instrumenten.

Beken en beekdalen

- • In 2017 stellen we beleid voor robuuste beekdalontwikkeling vast.
- • In 2017 voeren we 15 km beekherstel uit.
- • We rollen in 2017 het 'Afwegingskader Geul' uit naar alle watersystemen in Limburg.

Toelichting

We stellen voor dit voorlopig uit te stellen.

Water en ruimte

- • We herijken ons stedelijk waterbeleid, waarbij we onze visie op afkoppelen nader uitwerken.

Waterkwaliteit en ecologie

- • We maken een inventarisatie naar de mate van bijdrage van vervuilingbronnen die het doelgat naar de KRW-doelstelling veroorzaken. We inventariseren de lozingsituaties van pot- en containerteelt-bedrijven en stellen een plan van aanpak op dat inzicht moet geven in het effect van de lozingen op de waterkwaliteit.
- • De bestrijding van muskusratten richt zich op het terugdringen van de populatie tot een aanvaardbaar niveau (< 0,35 vangsten per kilometer). Die van beverratten op volledige uitroeiing.

Zuiveren en waterketen

Afvalwaterketen

Zuiveren van afvalwater optimaliseren

- • We geven het Waterschapsbedrijf Limburg opdracht tot een duurzame inzetbaarheid van nieuwe technieken voor het zuiveren, het terugwinnen van energie, meststoffen, metalen en andere grondstoffen uit het afvalwater en zuiveringsslib te continueren of te onderzoeken.

Probleemstoffen aanpakken

- • We doen onderzoek naar het vóórkomen, de herkomst, verspreidingsroutes en verwijderen van probleemstoffen in ons gebied (o.a. nutriënten, gewasbeschermingsmiddelen, medicijnen, metalen, etc.). We richten ons in het bijzonder op onderzoek naar nieuwe technieken en methoden voor het verwijderen van medicijn- en hormoonresten aan de bron bij huishoudens en instellingen. Dit mede op basis van de hotspotanalyse geneesmiddelen bij onze rwzi's (2016). We doen onderzoek samen met onze waterketenpartners en bovenstroomse waterbeheerders. De landelijke ontwikkeling en de resultaten van gezamenlijk onderzoek dragen bij aan het voorbereiden van een maatregelenprogramma voor de aanpak van deze probleemstoffen.

Samenwerking in de waterketen

- • We geven opdracht aan het Waterschapsbedrijf voor het opstellen en beheren van actuele basisrioleringsplannen (BRP's) op zuiveringskringniveau.
  - • We stimuleren het afkoppelen van openbare terreinen en nieuwbouw op locaties die met het oog op de wateroverlastproblematiek extra inspanning vragen door middel van een subsidieregeling afkoppelen private terreinen.
-

3.1.1 Algemene toelichting

Partnercontract 2013-2016

Volgens de huidige kaders van het partnercontract zal ca. € 4.000.000 van de bijdragen, die door de provincie in het vooruitzicht is gesteld, niet worden benut of niet kunnen worden benut. In overleg met de provincie zoeken wij naar mogelijkheden om deze middelen toch voor het realiseren van waterdoelen te benutten. Dit doen wij door:

- realistisch uitvoerbare projecten, maatregelen te benoemen die invulling geven aan de doelstelling van het partnercontract;
- de werking van het partnercontract te verlengen zodat langer aanspraak gemaakt kan worden op deze middelen.

In de loop van het komende triaal worden deze mogelijkheden onderzocht. Een concreet voorstel om hieraan invulling te geven verwachten wij in de loop van het tweede triaal aan u te kunnen voorleggen.

Het benutten van deze € 4.000.000 vraagt cofinanciering van het waterschap.

De ruimte voor extra investering is beperkt. Op het beschikbare investeringsvolume voor de jaren 2017-2021 wordt nagenoeg geheel in beslag genomen door de kosten van de onderhanden projecten en de nog op te pakken projecten conform het (nieuwe) partnercontract met de provincie. Oppakken van extra maatregelen voortvloeiend uit Water In Balans, binnen de beschikbare middelen, vraagt herprioritering.

Watersysteem projecten 2017

Kwistbeek

De Kwistbeek is een herinrichtingsbehoefteige Natuurbeek in Midden-Limburg, die geprogrammeerd is om na 2021 op te pakken. Gezien de ontwikkelingen in de omgeving, in de vorm van plannen van de Gemeente Peel en Maas en niet in de laatste plaats de positieve energie die waarneembaar is vanuit de streek (oorzaak: ervaringen recente overlast in juni 2016) ligt het voor de hand om dit project te herprioriteren naar aanpak in 2017. Dit past geheel in de lijn om gezamenlijk met de omgeving invulling te geven aan waterdoelen, waarbij de aard en omvang het resultaat is van co-creatie met de omgeving.

Peelkanalen

Momenteel bereidt Rijkswaterstaat de overdracht van de Noordervaart aan het waterschap voor. In dat verband heeft het waterschap aangegeven dat de Noordervaart naast een aantal beheer-voorwaarden ook aan een aantal capaciteitsvoorwaarden dient te voldoen. Deze capaciteitsvoorwaarden hebben een directe relatie met de afspraak tussen Waterschap Aa en Maas en Waterschap Limburg over de wateraanvoer via de Noordervaart en de Peelkanalen. Ook de capaciteit van de Peelkanalen is niet op orde. Deze vragen om capaciteitsaanpassing. Afspraken met het collega-waterschap over het capaciteitsaanpassing op orde zijn van de Noordervaart en de Peelkanalen zijn nu gericht op 2019. Deze termijn is niet realistisch. De richttermijn duidt erop dat op zeer korte termijn gestart dient te worden met de opstart van dit project/programma. Het doel is niet opgenomen in de projectenlijst voor 2017.

De beide projecten zijn zeer gereede projecten om naar voren te halen gezien:

- Kwistbeek: voorrang voor projecten die van belang zijn voor WIB en tevens invulling geven aan de KRW. Breed draagvlak in de omgeving.
- Noordervaart: bestuurlijke afspraken in kader WATAK.

Beide projecten Kwistbeek en Noordervaart zijn niet voorzien in de programmering tot en met 2021. Gezien het verloop van het proces rond de A2 corridor zullen hieraan gelinkte projecten (Geleenbeek) niet realiseerbaar zijn vóór 2022. Dit biedt ruimte voor herprioritering.

Voortgang realisatie waterdoelen

Afgelopen jaren is sterk ingezet op het realiseren van de wateropgaven, o.a. beekherstel. In 2016 werd bv in het Noordelijk beheersgebied een inhaalslag gerealiseerd van € 3 mln. Gelet op de totale wateropgave voor 2027 is het van belang dit tempo te kunnen aanhouden.

3.2 Wat heeft het gekost?

Exploitatie

Programma Watersysteem en -keten	Begroting	Realisatie	Prognose	Bijstelling
Kosten	8.177.800	1.934.928	10.900.900	2.723.100
Opbrengsten	722.300	-	833.600	111.300
Netto kosten exclusief doorberekende kosten van programma bestuur en organisatie en bijdrage WBL	7.455.500	1.934.928	10.067.300	2.611.800

De toelichting op de hogere kosten is opgenomen in hoofdstuk 6 bij kostensoorten, onderdeel 'Goederen en diensten van derden' en 'Bijdragen aan derden'. De stijging van de opbrengsten wordt toegelicht bij 'Bijdragen van derden'.

Investerings

Netto investeringsuitgaven

Programma Watersysteem en -keten	Begroting	Realisatie	Prognose	Bijstelling
Uitgaven	15.779.000	3.186.687	15.779.000	-
Inkomsten	4.265.000	152.282	4.265.000	-
Netto investeringsuitgaven programma watersysteem en -keten	11.514.000	3.034.405	11.514.000	-

Herprioritering van de investeringsuitgaven binnen het programma watersysteem en -keten hebben per project plaatsgevonden. Op basis van de huidige inzichten leidt dit niet tot een bijstelling van zowel de uitgaven als de inkomsten.

4 Programma Bestuur en organisatie

4.1 Wat hebben we ervoor gedaan?

Ondersteuning bestuur en organisatie

Communicatie en klantcontact

-
  - We willen onze klanten optimaal bedienen. Ongeacht welk loket de klant neemt, wij organiseren in de backoffice een proces dat de klantvraag beantwoordt. Daartoe richten we een centraal systeem in waarin externe klantvragen en meldingen worden geregistreerd en afgehandeld. We implementeren een uniforme werkwijze voor het afhandelen van externe klantvragen en meldingen. Ook zijn in de nieuwe organisatie relatiemanagers benoemd die actief de relaties met onze stakeholders gaan opbouwen, onderhouden en faciliteren. Dit gebeurt volgens het principe van 'halen en brengen', zowel extern naar de stakeholders als intern naar de eigen collega's.
-
  - Via communicatie bijdragen aan 'omgevingsgericht' beleid. Hiervoor worden wekelijks omgevingsanalyses gemaakt, die worden gedeeld met dagelijks bestuur, directie, management. Ten tijde van calamiteiten worden separate omgevingsanalyses gemaakt met hogere frequentie. We voeren eens per twee jaar een extern doelgroeponderzoek uit. Jaarlijks monitoren we de waardering voor de diverse communicatiekanalen die worden ingezet bij beleids- en project-communicatie. We stellen communicatieparagrafen op in project- en beleidsplannen. Ter versterking van het imago van het nieuwe fusiewaterschap zoeken we proactief de media op en profileren we ons op maatschappelijke thema's. We stellen hiervoor een persbeleid en een profileringsplan voor Waterschap Limburg op. Dit wordt uitgevoerd.

Mens en organisatie

HRM (Human Resource Management)

-
    - Waterschap Limburg wil een professionele, lerende organisatie zijn. Dit leidt tot verbetering van de dienstverlening aan onze klanten. Om dit te realiseren is er een visie en roadmap opgesteld. Zo werken we aan de groei naar een omgevingsgerichte organisatie. We geloven in het belang van verbinding om resultaten te behalen: verbinding tussen mensen en verbinding van mensen aan de organisatie. Als goed
-

---

werkgever bieden wij interessant en uitdagend werk en bieden wij veel ruimte voor initiatief en ontwikkeling. De HRM-dienstverlening is gericht op het faciliteren van de realisatie van de ambities van Waterschap Limburg. Deze dienstverlening kenmerkt zich door het proactief adviseren, coachen, ondersteunen en ontzorgen bij alle vraagstukken op het gebied van personeel en organisatieontwikkeling. Om het realiseren van deze ambities te faciliteren zal de HRM-discipline zich ontwikkelen tot een volwaardige partner op strategisch, tactisch en operationeel niveau met aandacht voor de mens.

- Voor de integratie van de twee organisaties dient in 2017 ruimte te zijn. De medewerkers van Waterschap Limburg moeten zich gaan vinden in een omgeving en cultuur waarin ze zich prettig voelen. Binnen en tussen de programma's en teams moet een evenwichtige verdeling van het werk gaan plaatsvinden. Van evident belang voor een effectief werkende organisatie is dat medewerkers optimaal samenwerken om de waterdoelen te realiseren.

Inkoop

- De organisatie adviseren en ondersteunen bij het rechtmatig en doelmatig inkopen en bij het signaleren van nieuwe ontwikkelingen op het gebied van inkoop, zoals innovatieve aanbestedingstechnieken. We zetten daarbij in op professionalisering van de inkoop, met aandacht voor planmatige inkoop, ontwikkelen van inkoopprocedures, prestatie-indicatoren voor inkoop alsook ontwikkelen van benodigde vaardigheden en competenties.

Subsidies

- Voor de uitvoering van onze taken subsidies ontvangen uit diverse regionale, nationale en Europese fondsen. We zorgen voor een optimale benutting van deze subsidies via centrale sturing, advisering en ondersteuning. We coördineren en toetsen subsidie-aanvragen, adviseren over ontwikkelingen en bouwen aan een netwerk gericht op samenwerking met partnerorganisaties.

Financiën en control

Financiën

- Een betrouwbaar en doelmatig financieel meerjarenbeleid ontwikkelen en toezien op de naleving hiervan.

Control

- Via control een bijdrage leveren aan 'good governance'. We ondersteunen en adviseren bestuur en management, gevraagd en ongevraagd, bij het bereiken van afgesproken resultaten en doelen.

Kwaliteitszorg

- Een kwaliteitssysteem is een waarborg voor onze klanten. We blijven continu streven naar verbetering van de kwaliteit van onze processen. We hebben een kwaliteitssysteem om dit te realiseren en mogelijkheden tot (externe) samenwerking en communicatie met de klant te vergroten. Door aan te sluiten op internationale normen (zoals ISO9001) ondersteunen we het primaire proces professioneel om te komen tot een optimale bedrijfsvoering. We streven naar een ISO-certificering in 2020, in overeenstemming met de bestuursopdracht, waarbij wij eerst nog stil staan bij of ISO aansluit bij een

waterschap dat met en voor de omgeving werkt.

Informatievoorziening en facilitaire zaken

- Bij het inrichten en het verstrekken van onze (digitale) informatievoorziening gaan we uit van het optimaal bedienen van onze omgeving. Toegankelijkheid, transparantie en betrouwbaarheid zijn begrippen die centraal hebben gestaan bij de opgestelde 'Visie Informatievoorziening'. Daarnaast reageren wij alert op signalen vanuit onze omgeving.

De komende jaren met name focussen op de verdere concretisering en realisatie van deze visie en de hieruit voortgekomen Roadmap Informatievoorziening (2015-2021). Hierin is de ambitie op het gebied van informatievoorziening - gekoppeld aan de organisatiedoelen van Waterschap Limburg - uitgewerkt in projecten en diensten die in de komende jaren opgeleverd zullen worden. Op veel vlakken is het team Informatievoorziening (o.a. ICT-middelen, architectuur, documentaire informatievoorziening en geografische informatievoorziening) de komende jaren volop in ontwikkeling

- Naar optimale manieren zoeken om de doelstellingen voor waterveiligheid en schoon en voldoende water te realiseren. Dit met de plicht functioneel en zinvol met ons geld om te gaan. Daarom richten we onze informatievoorziening efficiënt in, toegesneden op de informatiebehoefte van de bedrijfsprocessen. We maken een scherpe keuze in de taken die binnen de informatievoorziening centraal of decentraal moeten worden uitgevoerd, dan wel die door andere partijen beter kunnen worden ingevuld.

Toelichting

Op dit moment is sprake van onduidelijkheid over de informatiebehoefte van de bedrijfsprocessen. Mede hierdoor is het voor Informatievoorziening niet helder welke werkzaamheden/taken decentraal dan wel centraal worden uitgevoerd. Er is ook nog onvoldoende zicht op de benodigde financiële middelen op de langere termijn. De herijkte Roadmap Informatievoorziening (2^e helft 2017) zal hier meer duidelijkheid over geven.

Crisisbeheersing

- We nemen diverse maatregelen gericht op professionalisering van de crisisbeheersing:
  - we evalueren de nieuw opgezette crisisorganisatie eind 2017 om waar nodig bij te stellen. Daarnaast worden nog bestrijdingsplannen opgesteld voor 'Bedrijfscontinuïteit en Nazorg na calamiteiten'.
  - we voeren het jaarplan 'Opleiden, Trainen, Oefenen' uit en stellen een 'Meerjarig beleidsplan OTO' op.

- We evalueren na elke calamiteit (bestrijding, communicatie), conform de daarvoor geldende afspraken.

Toelichting

Inmiddels hebben we drie maal een incident meegemaakt, waarbij de crisisorganisatie gewerkt heeft. De evaluatie heeft leerpunten opgeleverd, maar ook het besef dat de basis staat en werkt.

Toezicht en handhaving

Toezicht en handhaving

- In overeenstemming met het in 2015 vastgestelde Nalevingsbeleid voor Waterschap Limburg, stellen we jaarlijks een handhavingsprogramma op. Dit is gebaseerd op een risicoanalyse. We voeren onze toezicht- en handhavingstaken risicogestuurd uit. In 2017

starten wij met de implementatie van de wettelijke kwaliteitscriteria VTH. Ultimo 2017 rapporteren we over de vraag in welke mate we aan de criteria beantwoorden; een verbeterplan maakt hiervan deel uit. Wij geven actief en preventief doelgroepgericht bekendheid aan de geldende regelgeving. Hiermee zetten we in op spontane naleving.

- Wij werken samen met Rijkswaterstaat conform de landelijke samenwerkingsafspraken samenloop.

Recreatie

- We delen informatie over de kwaliteit van onze zwemwateren open en transparant via onze zwemwaterapp met de zwemmers, zodat ze steeds een actueel overzicht hebben waar ze veilig kunnen recreëren (www.zwemwater.nl).

4.1.1 Algemene toelichting

Fricriebudget TWI

In 2015 is er een frictiekostenbudget van € 2.000.000 toegewezen aan de Tijdelijke Werkorganisatie Informatievoorziening (TWI). De verantwoording van dit budget valt niet binnen de geplande voorjaarsrapportage van 2017. In deze notitie wordt inzicht gegeven in de stand van zaken van dit budget. De projecten die binnen dit budget zijn gepland en uitgevoerd hebben allemaal te maken met de fusie van de voormalige waterschappen op het gebied van ICT en Informatievoorziening. Op dit moment is nog een aantal projecten in uitvoering. Dit heeft vooral te maken met het feit dat de daadwerkelijke verhuizing naar Roermond pas gepland staat in september van dit jaar.

Budget totaal	Realisatie t/m 31-12-2016	Realisatie 1 ^{ste} triaal 2017	Realisatie t/m 1-5-2017	Verplichtingen per 1-5-2017	Restant budget
€ 2.000.000	€ 1.237.464	€ 264.994	€ 1.502.458	€ 145.949	€ 351.593

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat er nog een restantbudget is van ruim € 350.000. Dit budget is voldoende om de resterende projecten af te ronden.

Investeringsbudget TWI

Naast het bovengenoemde frictiebudget heeft de TWI een investeringsbudget van € 923.000 ter beschikking gekregen. De investeringskredieten zijn per 1 januari overgeheveld naar Waterschap Limburg (team Informatievoorziening en Facilitaire zaken). De verantwoording van de uitgaven van deze kredieten vindt plaats binnen de reguliere P&C-cyclus.

Facilitaire budgetten

De situatie rondom de facilitaire budgetten van WL is erg onzeker. Op dit moment worden er extra kosten gemaakt vanwege het feit dat de opening/sluitingsrondes op beide locaties zijn uitgebreid i.v.m. verzoeken vanuit de organisatie. Daarnaast zijn de budgetten gebaseerd op een bezetting van de twee locaties (Blerick en Sittard) voor twaalf maanden in 2017. De planning is echter dat in september 2017 verhuisd wordt naar de nieuwe locatie, waardoor er zeker budget overblijft. De situatie rondom de verkoop van beide gebouwen is echter onzeker, waardoor er kosten kunnen ontstaan omtrent leegstandsbeheer, etc.. Het voorstel is om op dit moment geen budgetwijzigingen

op dit punt door te voeren. Wellicht is er bij het opmaken van de najaarsrapportage meer duidelijkheid over deze situatie en kunnen de financiële gevolgen dan worden meegenomen.

Huur onroerende goederen

Binnen de facilitaire budgetten is een post opgenomen van € 705.000 voor de huur van het WBL-gebouw. Het is niet duidelijk of dit budget voldoende is om de totale huurkosten te dekken. Zo loopt er op dit moment het project Netwerk als een dienst. Dit project wordt door het WBL aanbesteed en uitgevoerd. WL participeert inhoudelijk in het project. Het WL zal m.i.v. september deze dienst gaan afnemen van WBL (betreft aanleg en beheer van Wifi en LAN-netwerk). De financiële gevolgen van dit project zijn nog niet bekend bij WL en dus ook nog niet opgenomen in het hierboven genoemde bedrag van € 705.000.

4.2 Wat heeft het gekost?

Exploitatie

Programma Bestuur en Organisatie	Begroting	Realisatie	Prognose	Bijstelling
Kosten	54.320.300	9.866.202	54.566.689	246.389
Opbrengsten	1.674.600	3.267	1.771.600	97.000
Netto kosten exclusief doorberekende kosten naar programma watersysteem- en keten en programma waterkeringen en bijdrage WBL en BsGW	52.645.700	9.862.935	52.795.089	149.389

De toelichting op de hogere kosten is opgenomen in hoofdstuk 6 bij kostensoorten, onderdeel 'Personeelslasten', 'Goederen en diensten van derden' en 'Bijdragen aan derden'.

De toename van de opbrengsten worden in toegelicht bij 'Financiële baten'.

Investeringen

Netto investeringsuitgaven

Programma Bestuur en Organisatie	Begroting	Realisatie	Prognose	Bijstelling
Uitgaven	8.598.000	1.285.590	8.598.000	-
Inkomsten	3.500.000	-	3.500.000	-
Netto investeringsuitgaven programma bestuur en organisatie	5.098.000	1.285.590	5.098.000	-

5 Kredietvoting en -verlening

In de voorgaande hoofdstukken zijn per programma (§ 2.2, 3.2 en 4.2) de jaargebonden netto investeringsuitgaven (uitgaven en inkomsten) voor 2017 getotaliseerd weergegeven.

Op concernniveau sturen we op deze netto investeringsuitgaven in enig jaar.

Naast de jaarlijkse netto investeringsuitgaven zijn in de 'Begroting 2017' per investeringsproject ook de beschikbaar gestelde kredieten opgenomen (bijlage K, meerjarig investeringsplan). Deze kredieten zijn noodzakelijk om gelegitimeerd (i.e. rechtmatig) uitgaven van investeringsprojecten te mogen doen. Binnen de kredieten mogen uitgaven over meerdere jaren worden verantwoord. We noemen kredieten daarom jaaroverschrijdend.

Procedure investeringskredieten:

1. Bij de vaststelling van de Programmabegroting is door het algemeen bestuur (AB) per programma een krediet gevoteerd. Dit kan in de voorjaars- en/of najaarsrapportage worden bijgesteld.
2. Het dagelijks bestuur (DB) mag voor een individueel investeringsproject binnen een programma een krediet verlenen.
3. In de jaarrekening wordt door het AB het saldo van het gevoteerde krediet per programma ingetrokken. Dit saldo betreft de niet door het DB verleende kredieten in 2016.

Conform de 'verordening ex artikel 108 beleids- en verantwoordingfunctie Waterschap Limburg' (art. 6 en 7) wordt over de door het DB verleende kredieten in de voor- en najaarsrapportage evenals de jaarrekening gerapporteerd aan het AB. Aan deze verplichting wordt onderstaand voldaan. Op grond van de huidige inzichten is bijstelling van het door het AB gevoteerde krediet niet noodzakelijk:

Netto kredietvoting/-verlening per programma	AB 2017		DB 2017
	Begroting	Prognose	
Waterkeringen	€ 12.385.000	€ 12.385.000	€ -116.000
Watersysteem en -keten	€ 14.300.000	€ 14.300.000	€ 270.544
Bestuur en organisatie	€ 1.631.000	€ 1.631.000	€ -
Totaal netto kredietvoting/-verlening	€ 28.316.000	€ 28.316.000	€ 154.544

Onderstaand worden de door het DB beschikbaar gestelde krediet per programma toegelicht, evenals bijstelling van kredietvoting, indien relevant en/of noodzakelijk.

5.1 Programma Waterkeringen

- Alexanderhaven (-/- € 116.000)

In de verslagperiode is € 116.000 van het krediet 'Alexanderhaven' overgeheveld naar het krediet 'Gebruik gebiedseigen grond in waterkeringen en regenwaterbuffers' (zie toelichting hierna op het programma watersysteem en -keten).

Bijstelling kredietvotering

N.v.t.

5.2 Programma Watersysteem en -keten

- Water in balans (+ € 1.500.000)

Dit Actieprogramma Samen tegen wateroverlast Limburg is een overkoepelend plan voor uitvoering van onze ambities en maatregelen rond wateroverlast uit het Waterbeheersplan, Code Oranje, Donkere Wolken, BOOST en Op Stoom! Een belangrijk deel van de maatregelen is voortgekomen uit waarnemingen en voorstellen van onze partners in het gebied na de wateroverlast van juni 2016. In de komende maanden gaan we in gebiedspilots en in de overige maatregelen die we willen treffen met deze partners aan de slag. Tegelijk nodigen we iedereen die belang heeft bij het waterbeheer uit om mee te doen, aan te vullen of met alternatieven te komen om dit actieprogramma te vervolmaken. We willen dat het een plan wordt van de omgeving, met de omgeving en voor de omgeving.

- Aanpak Wateroverlast Niers (+ € 100.000)

Het waterschap is in 2015 gestart met een proces om te komen tot een beter beheer en onderhoud van de Niers. Dit naar aanleiding van jaren van wateroverlast. In de afgelopen 1,5 jaar is met de streek tot overeenstemming gekomen om te werken naar een ander gebruik van de lage delen van de Niers. De vervolgstap is het werkelijk onttrekken van de lage gronden aan de reguliere landbouw.

- Vervangen pompen in gemaal IJzeren Man (+ € 40.000)

Het gemaal IJzeren Man pompt water van de IJzeren Man via de Weteringbeek en kanalen naar de Maas. Voor volwassen paling (schieraal) in de IJzeren Man die naar de Sargassozee wil om te paaien is het gemaal de enige logisch route richting zee. Paling en andere vissen worden in de huidige situatie door de schoepen van de pomp en de grote drukverschillen ernstig verwond. De meeste vissen sterven direct aan de verwondingen. De conventionele pompen in gemaal IJzeren Man worden vervangen door visvriendelijke pompen zodat de schade aan vissen voorkomen wordt.

- Gebruik gebiedseigen grond in waterkeringen en regenwaterbuffers (+ € 232.000)

(€ 116.000 krediet overgeheveld van zowel krediet Alexanderhaven van programma Waterkeringen, als krediet Regenwaterbuffers fase 2 van programma Watersysteem en -keten). De aannemer van project Ooijen-Wanssum heeft modelproeven in een stroomgoot te Hannover uitgevoerd om aan te kunnen tonen dat de gebiedseigen grond die vrijkomt in project Ooijen-

Wanssum ter plekke kan worden gebruikt als bouw materiaal voor de waterkeringen. Normaliter worden zware eisen gesteld aan de kleilaag op een dijk, wat resulteert in aanvoer van klei van elders. Specialisten van aannemer, ondersteund door geotechnisch adviesbureau Fugro, verwachten echter dat gebiedseigen grond in Limburg, vaak leemachtig van structuur, voldoende kenmerken deelt met klei om aan te kunnen tonen dat keringen net zo veilig kunnen worden geconstrueerd als leem.

De veronderstelling van de aannemer sluit aan bij een landelijke trend, gericht op het omlaag brengen van de kosten van dijkversterking. Om die reden wordt op dit moment overwogen om landelijk in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma een Projectoverstijgende Verkenning (POV) Gebiedseigen grond te starten. Gezien de grote opgave die Waterschap Limburg kent, kan dit ook voor ons waterschap grote voordelen opleveren.

- Watersysteemprojecten (-/- € 1.601.456)

Voor de inrichting van een uniforme handelwijze voor kredietverlening, besteding en verantwoording van kosten voor het verwerven van strategische gronden ten behoeve van toekomstige watersysteemprojecten; en het voorbereiden van concreet benoemde watersysteemprojecten is enerzijds een krediet beschikbaar gesteld voor de voorbereidingskosten en strategische grondverwerving watersysteemprojecten van € 25.000.000 en zijn anderzijds kredieten ingetrokken van kredieten voormalig WRO en WPM, totaal € 26.601.456.

Bijstelling kredietvoting

N.v.t.

5.3 Programma Bestuur en organisatie

Bijstelling kredietvoting

N.v.t.

6 Begroting naar kosten-/opbrengstensoorten

Naast de programma's zijn de kosten- en opbrengstensoorten verplicht. Volgens de voorschriften zijn deze van informatieve waarde voor het AB waardoor een toelichting hierop niet verplicht is. Omdat het echter de besluitvorming ten goede komt zijn de kostensoorten in de begroting op hoofdlijnen toegelicht.

In de tussentijdse rapportage ligt de nadruk op de bijstelling, het verschil tussen de prognose en de begroting. Deze wordt onderstaand op hoofdlijnen beknopt toegelicht. Verder wordt aangegeven of deze bijstelling van incidentele of structurele aard is.

Rekening houdend met het bovenstaande kunnen de kosten en opbrengsten als volgt worden weergegeven.

Omschrijving	2017			
	Begroting	Realisatie	Prognose	Bijstelling
41 Rente en afschrijvingen	16.811.200	690.017	16.811.200	0
42 Personeelslasten	26.957.200	6.159.590	26.142.200	-815.000
43 Goederen en diensten van derden	19.161.500	4.372.354	22.225.539	3.064.039
4310 Goederen en diensten van derden WBL	69.114.700	28.797.699	69.114.700	0
4310 Goederen en diensten van derden BsGW	4.664.900	2.331.152	4.664.900	0
44 Bijdragen aan derden	969.000	165.488	1.442.300	473.300
4501 Toevoegingen aan voorzieningen	764.600	1.114.600	1.114.600	350.000
4502 Ruimte goodwill WPM	489.500	0	342.200	-147.300
Totaal kosten exclusief onvoorzien	138.932.600	43.630.900	141.857.639	2.925.039
81 Financiële baten	66.600	0	163.600	97.000
82 Personele baten	71.400	0	71.400	0
83 Goederen en diensten aan derden	364.800	3.267	364.800	0
84 Bijdragen van derden	2.381.000	0	3.950.300	1.569.300
85 Waterschapsbelastingen	128.373.400	49.749.500	127.752.300	-621.100
86 Interne verrekeningen	1.453.400	0	1.453.400	0
Totaal opbrengsten	132.710.600	49.752.767	133.755.800	1.045.200
4502 Onvoorzien	278.000	0	-1.601.839	-1.879.839
Exploitatieresultaat	-6.500.000		-8.101.839	

De bijstelling van lagere kosten en hogere opbrengsten is **groen** ingekleurd, omdat dit een positief effect heeft op het exploitatieresultaat 2017. Hogere kosten en lagere opbrengsten daarentegen hebben een negatief effect op het exploitatieresultaat en zijn **rood** ingekleurd 2017.

De bijstelling van de kosten en opbrengsten onderverdeeld naar incidenteel en structureel kan als volgt worden weergegeven:

Omschrijving	Bijstelling	Incidenteel	Structureel
Kosten	2.925.039	966.200	1.958.839
Opbrengsten	1.045.200	1.752.000	-706.800
	-1.879.839	785.800	-2.665.639

De totale bijstelling heeft bij volledige realisatie een negatief effect op het jaarrekeningresultaat 2017. De structurele bijstelling heeft een opbrengststijging van de belastingopbrengst vanaf 2018 tot gevolg.

6.1 Kosten

Personeelslasten

Bijstelling -/- € 815.000:

- incidenteel -/- € 470.000
- structureel -/- € 345.000

Incidenteel:

- uitkeringen voormalig bestuur -/- € 470.000.
In werkelijkheid zijn minder uitkeringsrechten en uitkeringslasten ontstaan dan voorzien. Potentiële uitkeringsgerechtigden zijn vóór het intreden van het uitkeringsrecht in dienst getreden bij WL of een andere werkgever.
- salarissen personeel -/- € 943.000.
De vrije beschikbare loonruimte (nog niet vrijgegeven vacatures) binnen de gehele organisatie wordt overgeheveld naar personeel van derden.
- personeel van derden + € 943.000.
De overgehevelde loonruimte is noodzakelijk voor de tijdelijke invulling van vacatures, reguliere inhuur en tijdelijke inhuur.

Structureel:

- studiekosten -/- € 350.000.
In de waterschaps-cao is opgenomen dat iedere medewerker vanaf 2016 een individueel opleidingsbudget heeft van € 5.000 over een periode van 5 jaar. Met ingang van 2016 wordt hiervoor jaarlijks € 1.000 per medewerker in de begroting opgenomen. Omdat raming en realisatie niet parallel lopen worden niet aangewende gelden gestort in een voorziening. In de jaarrekening 2016 van WPM en WRO is de 'voorziening persoonsgebonden basisbudget' ingesteld. Om deze reden wordt het voor 2017 begrootte individueel opleidingsbudget van € 350.000 ook aan de voorziening toegevoegd (verloopt budgettair neutraal zie kostensoort toevoegingen aan voorzieningen).
- bijdragen aan vereniging/stichting t.b.v. pers + € 5.000.
Gezien de nog te verwachten bijdragen is aanvullend budget gewenst.

Goederen en diensten van derden

Bijstelling + € 3.064.039:

- incidenteel + € 1.110.200
- structureel + € 1.953.839

Incidenteel:

- Onderhoud door derden aan waterlopen en kunstwerken watersysteem € 787.000.
Dit is ten gevolge van het feit dat momenteel vier functies uitvoerders vacant zijn. Dit productieverlies wordt opgevangen door de aannemerij (€ 2 á 300.000). Ook zijn diverse werkzaamheden uitgevoerd voor 'Water in Balans'; Eckeltsebeek, Tungalroysebeek, Afwateringskanaal (€ 150.000) en is besloten dit jaar extra maaiwerk uit te voeren.
- Advisering door derden in het kader onderhoud waterlopen en kunstwerken watersysteem € 84.700.
In 2017 verlopen de bestekken van District Noord en Midden. Hierdoor is het noodzakelijk om deze opnieuw aan te besteden. Dit bedrag is benodigd voor het opstellen en begeleiden van de nieuwe maaibestekken.
- Onderhoudsbeheersysteem OBS € 100.000.
In de aanloop naar de fusie is door de kwartiermakers gevraagd op zoek te gaan naar een nieuw beheer en onderhoudssysteem voor Waterschap Limburg. Hiervoor is een plan van aanpak opgesteld. Door samen te werken over de districten zien we een voorkeur ontstaan voor het OBS systeem Infor. Om te komen tot implementatie van dit systeem voor heel waterschap Limburg wordt nu een Klanteisen specificatie (KES) opgesteld. Dit is noodzakelijk om de processen van systeemontwikkeling voor waterschap Limburg te beschrijven en in te passen in een OBS. Voor het opstellen van een plan van aanpak voor de implementatie en een gedeelte van de uitrol van het OBS Infor wordt voor 2017 € 100.000 gevraagd. Hiervoor kan een extern deskundige ingehuurd worden om ons hierin te begeleiden en aanpassingen van de software van het systeem Infor te realiseren.
- Advisering door derden betreffende monitoring waterkwaliteit € 60.000.
Verhoging van het budget is noodzakelijk in verband met onderzoek naar het verdwijnen van de vlottende waterranonkel (instandhoudingsdoel Natura 2000). Er is geen exploitatiebudget beschikbaar voor dit soort onderzoek. Daarnaast wordt onderzoek gedaan naar het functioneren van vispassages waarvoor geen budget beschikbaar is. Tevens is geen budget beschikbaar voor extra bemonsteringen macrofauna in relatie tot calamiteiten.
- In de begroting is geen rekening gehouden met het opstellen en uitvoeren van het verhuisplan, totaal € 70.000. Het houdt in de verhuizing van Sittard en Blerick naar Roermond, inclusief het opruimen van achtergebleven inventaris op beide locaties en de verhuizing van het beeld 'Celeone' van Parklaan 10 naar het bedrijfspand Rijksweg Noord 305. (Deze kosten worden gedekt vanuit de frictiekosten).
- Voor de bestrijding van de knolcyperus is € 35.000 overgeheveld van en toegelicht bij 'ruimte goodwill WPM'.
- In 2016 is het project 'Innovatie Waardenetwerk onkruidbestrijding bij niet-kerende grondbewerking voor zomergraan' van start gegaan. Het DB heeft voor 2016 een bijdrage in de dienstverlening door het Waardenetwerk ter beschikking gesteld. In 2017 worden de activiteiten

van 2016 voor een groot gedeelte voortgezet en heeft het DB een aanvullende bijdrage in de dienstverlening beschikbaar gesteld van € 12.500.

- De bedrijfswagens van de locaties Blerick, Horst en Nederweert beschikken nog niet over een rittenregistratie-/chauffeuridentificatiesysteem. Dit is noodzakelijk in verband met de belastingwetgeving. Totaal benodigd budget € 25.000.
- In verband met ondersteuning van de verdere implementatie van het salarissysteem ADP is aanvullend € 6.000 budget noodzakelijk.

Structureel:

- Onderhoud door derden aan waterlopen en kunstwerken watersysteem € 950.000.
Dit is ten gevolge van het feit dat de budgetten van District Noord en Midden de laatste jaren niet zijn aangepast/geïndexeerd en dat de omvang van de bestekken naar boven zijn bijgesteld. Deze bijstelling is ten gevolge van meer beheerwerkzaamheden (inspecties, werkzaamheden ten behoeve van de bever). De uitbreiding van deze beheerwerkzaamheden zorgt er voor dat minder uren beschikbaar zijn voor de uitvoerende taken (maaïen, snoeien, profielherstel). Deze taken zijn echter wel noodzakelijk om de kwaliteit van het watersysteem te borgen. Daardoor zijn deze taken uitbesteed aan de aannemerij. Ook door het gebruik van andere maaimethodieken als gevolg van ecologisch maaibeheer is het werkpakket veranderd in de loop der jaren. Heringerichte beken leveren eveneens meer werk op. Dit als gevolg van de inzet van machines waarover het waterschap niet beschikt. De werkzaamheden dienen weggezet te worden bij derden, waarop vervolgens inspectie noodzakelijk is door de gebiedsbeheerder (€ 500.000). In district Zuid en Midden zijn de bestekken opnieuw aanbesteed met een aanbestedingsnadeel van € 450.000 per jaar.
- Informatiebeleid en automatisering, dienstverlening derden € 240.000.
De personele invulling van service-/helpdesk ICT is niet opgenomen in de vaste formatie. Er is een structureel budget nodig om de noodzakelijke dienstverlening te kunnen bieden. Vooral nog gelden deze extra kosten voor 2017 en 2018 omdat samenwerking met WBL op dit gebied wellicht mogelijkheden biedt in de toekomst.
- Informatiebeleid en automatisering, dienstverlening computerservice bureau € 230.000.
In 2016 is een contract afgesloten met Open line inzake het hosten en onderhouden van een extern data center IAAS (Infrastructure As A Service) voor WL. In de begroting is hiervoor ontoereikend budget opgenomen. Daarnaast blijkt de prestatie van de back-up voorziening niet afdoende te zijn. Er is dan ook gekozen voor een beter, maar duurder alternatief waarmee geen rekening is gehouden in de begroting.
- Advisering derden betreffende onderhoud waterlopen en kunstwerken watersysteem € 83.800.
In district Zuid en een gedeelte van district Midden zijn de bestekken opnieuw aanbesteed. De medewerkers die het UAV-Gc contract gaan begeleiden hebben hiermee nog geen ervaring. Om deze contractvorm te leren beheersen wordt een extern adviseur ingezet die ook betrokken is geweest bij de voorbereiding van het UAV-Gc contract. Daarnaast wordt tevens het adviesbureau dat het contract geschreven heeft ingezet om documenten die de aannemer aanlevert mede te beoordelen in relatie tot de contracteisen. Deze kosten gelden voor 2017 en 2018 omdat de medewerkers vanaf 2019 voldoende opgeleid zijn om het werk zelfstandig uit te kunnen voeren.

- Onderhoud door derden aan het meetnet € 70.000.
Door uitbreiding van het meetnet Waterschap Limburg breed (> 100 waterstandmeters incl. grondwater). In het project is het voormalige DB akkoord gegaan om met ingang van 2016 de exploitatiebudgetten onderhoud met € 70.000 te verhogen. Deze verhoging is in 2016 vergeten structureel op te voeren op de begroting. Vandaar deze correctie.
- Advisering door derden betreffende monitoring waterkwaliteit € 75.000.
Het budget voor onderhoud en actualisatie van alle hydrologische / hydraulische modellen, meetnet, regenradar en beleidsmonitor is te gering. Bovendien zijn er afspraken met IBRAHYM-partners.
- Dienstverlening laboratorium € 65.000.
De problematiek van opkomende stoffen (nieuwe stoffen waarvan het vermoeden bestaat dat deze schadelijk zijn) vereist een extra inspanning voor het uitvoeren van structurele bemonsteringen ter zake Sitech en de noodzaak tot preventieve bemonsteringen bij een aantal (grote) indirecte lozers. Dit laatste met het oog op de bescherming van de doelmatige werking van de rioolwaterzuiveringsinstallaties. Tot slot vergt uitvoering van het project pot- en containerteelt een aanvullende monitoringsopgave.
- Geografische informatievoorziening, dienstverlening gegevenshuis € 61.105.
Dit betreft de noodzakelijke aanvulling op de primitieve begroting in verband met de jaarlijkse bijdrage aan het gegevenshuis voor het ontzorgen van de wettelijke verplichtingen die voortkomen uit het bronhouderschap van de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT), conform besluitvorming in de vergadering van het algemeen bestuur van 2 januari 2017.
- Verzekeringen € 70.500.
In verband met diverse premiestijgingen is aanvullend budget noodzakelijk: Werkmaterieel € 5.100, dienstauto's € 29.300 en WA verzekering € 36.100 (als gevolg van veel schadegevallen).
- Kosten waarderingskamer € 35.608.
In de geconverteerde begrotingen 2016 WRO en WPM is geen rekening gehouden met de kosten waarderingskamer, die de waterschappen dienen te betalen aan de UvW.
- Samenwerking in Interreg € 30.000.
Een deel van bijdrage aan derden wordt overgeheveld omdat dit betrekking heeft op de dienstverlening samenwerking in Interreg.
- Leasekosten bedrijfswagen € 29.000.
Stijging is het gevolg van de uitbreiding van het aantal abonnementen voor de rittenregistratie en in verband met de eind 2016 aan de lease toegevoegde Toyota Landcruiser .
- Dienstverlening Ministerie van Binnenlandse zaken € 9.826.
De bijdrage aan het ministerie van binnenlandse zaken betreffende de diensten die in rekening worden gebracht middels de zogenaamde 'Rijksfactuur' neemt toe. Het betreft de jaarlijkse bijdrage in het kader van de WOZ en landelijke voorziening WOZ en PIANOo, inkoop.
- Materiaal voor toezicht en handhaving € 4.000.
Voor aanschaf van klein materiaal zoals ontsmettingsmiddelen, opbergboxen en sealbags (voor monsternamemessen).

Bijdragen aan derden

Bijstelling + € 473.300:

- incidenteel + € 473.300
- structureel € 0

Incidenteel:

- Koploperproject Maastricht € 102.850, zie toelichting 'Ruimte goodwill WPM'.
- Akkerrandenbeheer € 9.450, zie toelichting 'Ruimte goodwill WPM'.
- Afvalwaterketenbeleid € 361.000.

In de (afval) waterketen vinden er op verschillende trajecten samenwerkingen plaats tussen gemeenten, WL, WBL en WML. Een aantal ontwikkelingen in dit traject is eerder ingezet en nu manifest geworden zoals de verdere invulling voor 'waardevol groeien'. Ook vragen bestuurlijke toezeggingen en het onderzoek naar de toekomstvisie zuiveren en waterketen om budget dat niet in de begroting 2017 is voorzien:

- A. Samenwerking in de regio's € 21.000. De samenwerking in de 5 samenwerkingsregio's Venlo-Venray, Parkstad, Limburgse Peelen, Westelijke Mijnstreek en Maas en Mergelland is structureel en vraagt een financiële bijdrage van alle partners. Het beschikbare budget dient te worden verhoogd.
- B. Verkenningsopdracht € 90.000. In opdracht van het BROL (Bestuurlijk Regiotrekkers Overleg Limburg) is dhr. Ben Buiting ingehuurd als voorzitter van de projectgroep Waterhuis Limburg met de opdracht een onderzoek naar de Limburgbrede verkenning voor verdere samenwerking in de Waterketen (inzicht óf en op welke manier en op welke werkerreinen partijen zeker willen en kunnen samenwerken). Het waterschap is namens het BROL formele opdrachtgever en handelt facturatie af. Van deze opdracht wordt 2/3 deel in rekening wordt gebracht bij de andere partijen van het BROL (zie incidenteel hogere opbrengsten 'bijdragen derden').
- C. Verdere invulling document waardevol groeien € 150.000. Op basis van de resultaten van de inventarisatie van het Waterhuis (zie verkenningsopdracht) gaat het BROL verdere invulling geven aan de samenwerkingskansen. Hiervoor wordt een bedrag geraamd van € 300.000 waarvan 1/3 door het waterschap wordt bijgedragen. Het opdrachtgeverschap namens het BROL en afhandeling facturatie is bij het waterschap neergelegd. Naar verwachting zal van de € 300.000 50% in 2017 worden besteed, de overige 50% in 2018. Voor 2017 wordt daarom een exploitatie budget van € 150.000 gevraagd. Hiervan wordt 2/3 deel in rekening gebracht bij gemeenten en WML (zie incidenteel hogere opbrengsten 'bijdragen derden').
- D. Externe ondersteuning onderzoekstraject toekomstvisie zuiveren en waterketen € 100.000. In het onderzoekstraject naar de toekomstvisie zuiveren en waterketen is externe expertise en procesbegeleiding noodzakelijk. Dit traject wordt september 2017 afgerond.

Structureel:

- Plannen derden, bijdragen aan openbare lichamen -/- € 30.000.
Een deel van dit budget betreft de benodigde middelen voor de dienstverlening samenwerking in Interreg en wordt derhalve overgeheveld naar 'goederen en diensten derden'.

- Afvalwaterketenbeleid + € 30.000.
Het primitief in de begroting opgenomen budget is foutief geconverteerd vanuit de begrotingen van WPM en WRO.

Toevoegingen aan voorzieningen

Bijstelling + € 350.000:

- incidenteel € 0
- structureel + € 350.000

Structureel:

- Het betreft de toevoeging aan de voorziening Persoonsgebonden basisbudget. Verloopt budgettair neutraal, zie toelichting personeelslasten, studiekosten.

Ruimte goodwill WPM

Bijstelling -/- € 147.300:

- incidenteel -/- € 147.300
- structureel € 0

Incidenteel:

In de verslagperiode heeft het DB ingestemd met drie incidentele bijstellingen van totaal € 147.300:

1. Bestrijding knolcyperus € 35.000.
Knolcyperus is een onkruid dat de goede kwaliteit van de Nederlandse land- en tuinbouwproducten bedreigt. In 2016 is gebleken dat op 39 plaatsen in district Noord van Waterschap Limburg mogelijk met knolcyperus besmette grond is gebruikt voor het op profiel brengen van het watersysteem en bij het aanleggen van duikers. Het DB heeft ingestemd met de bestrijding van de besmetting bij prioriteit 1 locaties (besmet en risico aanwezig). Budget is overgeheveld naar 'goederen en diensten derden'.
2. Koploperproject Maastricht € 102.850.
Met de komst van het Deltaprogramma wordt door het Rijk een groter beroep gedaan op de regio's om Nederland klimaatproof te maken. Waterschap Limburg kan met het Koploperproject Maastricht essentiële kennis en expertise inbrengen ten behoeve van een duurzame oplossing. Een rol en een verantwoordelijkheid die vanuit de regio ook wordt verwacht en aansluit op onze visie 'Met de omgeving, voor de omgeving'. Budget is overgeheveld naar 'bijdragen aan derden'.
3. Akkerrandenbeheer € 9.450.
Bijdrage aan Plattelandscoöperatie Peel & Maas als bijdrage aan een project, waarin de aanleg van randenbeheer wordt gestimuleerd en waarin kunstmeststrooiers worden afgesteld. De maatregelen dragen bij aan een betere waterkwaliteit, biodiversiteit en door inzaai van een bloemrijk mengsel, de bescherming van vlinders en bijen. Daarnaast draagt het project bij aan de kennis over functionele agro-biodiversiteit bij ondernemers (gebruik maken van natuurlijke processen in plaats van chemische middelen). Dit jaar is het werkgebied uitgebreid met het gebied oostelijk van de Maas tussen Venlo en Sittard. Budget is overgeheveld naar 'bijdragen aan derden'.

Onvoorzien

Per saldo kan € 1.879.839 worden onttrokken aan onvoorzien. De opbrengsten stijgen met € 1.045.200 en de kosten stijgen met € 2.925.039.

De hoogte van de post onvoorzien 2017 bedraagt per 1 mei 2017:

• Primitieve begroting	€	278.000	
• Voorjaarsrapportage	€	1.879.839	-/-
Totaal	€	<u>1.601.839</u>	negatief

De kosten voor het opstellen en uitvoeren van het verhuisplan van € 70.000 worden gedekt uit de frictiekosten (zie toelichting pagina 26).

6.2 Opbrengsten**Financiële baten**

Bijstelling + € 97.000:

- incidenteel + € 97.000
- structureel € 0

Incidenteel:

- Het waterschap financiert haar liquiditeitstekorten middels kasgeldleningen. De rente hierop is in 2017 negatief waardoor renteopbrengst wordt gegenereerd, waarmee in de begroting geen rekening is gehouden.

Bijdragen van derden

Bijstelling + € 1.569.300:

- incidenteel + € 1.655.000
- structureel -/- € 85.700

Incidenteel:

- WBL heeft 2016 afgesloten met een positief resultaat van € 1.458.000. Conform afspraak wordt dit resultaat uitbetaald aan het waterschap.
- WBL, gemeenten en het WML dragen voor € 197.000 bij in de hogere kosten van het afvalwaterketenbeleid.

Structureel:

- De bijdrage van de Unie van Waterschappen (UvW) in de kosten van de beverrattenbestrijding nemen structureel af met € 85.700.

Het bestrijden van beverratten in Nederland is gebaseerd op het solidariteitsprincipe. Alle waterschappen dragen bij aan de kosten van het bestrijden van beverratten, via de contributie. Vervolgens verdeelt de UvW deze inkomsten naar rato weer terug naar de bestrijdend

waterschappen. Door herverdeling van bestrijdende waterschappen binnen Nederland krijgt Waterschap Limburg een lagere jaarlijkse bijdrage.

Waterschapsbelastingen

Bijstelling -/- € 621.100:

- incidenteel € 0
- structureel -/- € 621.000

Structureel:

- Uit de definitieve prognose opbrengst waterschapslasten 2017 van BsGW blijkt dat de kwijtschelding hoger uitvalt dan geraamd; zuiveringsheffing € 367.000 en watersysteemheffing € 254.100.

7 Reserves en voorzieningen

In de voorschriften is opgenomen dat onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen expliciet dienen te worden toegelicht in de begroting en gerapporteerd in de tussentijdse rapportages.

7.1 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves

- *Bestemmingsreserve calamiteiten watersysteembeheer*

Doel bestrijding van de kosten van hoogwatersituaties.

Omvang gemaximeerd op € 2.000.000.

Onttrekking Begroot en realisatie: nihil.

- *Bestemmingsreserve riooloverstorten*

Doel het bevorderen van gemeentelijke projecten die als doel hebben de belasting van afvalwater op het huidige oppervlaktewater- en zuiveringssysteem terug te brengen.

Omvang een jaarlijks bedrag van € 300.000 voor de jaren 2012-2016, totaal €1.500.000, aangevuld met het surplus van de 'reserve afkoppelen verhard oppervlak' van € 697.368.

Onttrekking Begroot: € 60.000 op basis van de actuele aanvragen.
Realisatie: nihil

- *Bestemmingsreserve beekontwikkeling*

Doel opstellen van circa 20 beekontwikkelingsplannen waarin helder en duidelijk wordt omschreven welke ontwikkeldoelen binnen welke termijnen gehaald moeten worden.

Omvang eenmalig bedrag € 385.205. Project loopt nog tot 2017/2018.

Onttrekking Begroot: € 150.000 op basis van inschatting projectleider.
Realisatie: € 5.227.

- *Bestemmingsreserve risicovolle beplanting waterkering/achterstallig onderhoud*

Doel het verwijderen van risicovolle beplantingen op waterkeringen die de primaire taak van de keringen zouden kunnen belemmeren/uitvoeren achterstallig onderhoud.

Omvang € 338.505

Onttrekking Begroot: € 338.505 vanwege afronding project in 2017.
Realisatie: € 3.762.

- *Bestemmingsreserve waterkwaliteit/Nieuw Limburgs Peil Next Generation*

Doel integrale, gebiedsgerichte analyse en aanpak van knelpunten op het vlak van waterkwaliteit, waterkwantiteit, ruimtegebruik en grondgebruik. Het accent ligt hierbij op het oppervlaktewater- en grondwaterkwaliteit.

Omvang € 525.000

Onttrekking Begroot: € 105.000 op basis van een doorlooptijd van vijf jaar.
Realisatie: nihil

- **Bestemmingsreserve kennisopbouw waterkwaliteit en ecologie**

Doel   inzicht te krijgen in de oorzaken van hardnekkige normoverschrijdingen van stoffen en de stagnatie van biologische parameters is het nodig een verdiepingsslag te maken. Van gevoelsmatig inzicht naar onderbouwde en traceerbare kennis. Vanuit een gedegen kennis van oorzaken kan beter ingeschat worden wat de effectiviteit van maatregelen is.

Omvang   € 24.802

Onttrekking   Begroot: € 24.802 vanwege afronding project in 2017.
Realisatie: nihil.

- **Bestemmingsreserve IBRAHYM waterkwaliteitsmodellering (AB WPM)**

Doel   het huidige modelinstrumentarium moet geschikt gemaakt worden voor toepassing toestand beschrijven, effectvoorspelling maatregelen) in IBRAHYM ten behoeve van de waterkwaliteitsmodellering.

Omvang   € 69.000

Onttrekking   Begroot: € 69.000 vanwege afronding project in 2017.
Realisatie: nihil.

- **Bestemmingsreserve netcentrisch werken**

Doel   opzetten en implementeren van netcentrisch werken. Dit is een vorm van informatiemanagement binnen organisaties waarbij bestuurders en diensten gelijktijdig over een eenduidig beeld van een (calamiteiten-)situatie beschikken. Daardoor kunnen beslissingen (intern en extern) sneller en beter worden genomen en kunnen werkzaamheden effectiever worden uitgevoerd.

Omvang   € 112.000

Onttrekking   Begroot: € 112.000 vanwege afronding project in 2017.
Realisatie: nihil.

- **Bestemmingsreserve frictiekosten**

Doel   bestrijding van kosten in verband met de fusie tot Waterschap Limburg (AB WRO en WPM 15/10/2015)

Omvang   € 1.600.000 (oorspronkelijk is een totaalbedrag van € 8 miljoen vrijgemaakt).

Onttrekking   Begroot: € 1.600.000 in 2017.
Realisatie: € 459.896.

- **Bestemmingsreserve subsidies afkoppelen regenwater**

Doel   stimuleren woningeigenaren om de regenwaterafvoer af te koppelen van het riool. Water dat schoon is, hoeft o.a. met het oog van kostenbesparing niet behandeld te worden op een zuiveringsinstallatie.

Omvang   € 1.900.000 (oorspronkelijk € 2 miljoen)

Onttrekking   Begroot: € 950.000
Realisatie: nihil.

- **Bestemmingsreserve hoogwater**

Doel   bestrijding externe kosten bij een hoogwatercalamiteit.

Omvang   maximaal € 450.000

Onttrekking   Begroot/Realisatie: nihil.

- *Bestemmingsreserve stimulering verbetering watersystemen; overstortregeling*

Doel stimulering gemeenten tot aanpak van de gemeentelijke overstorten die lozen op ons watersysteem.

Omvang € 1.413.500 (oorspronkelijk € 2 miljoen)

Onttrekking Begroot: € 1.413.500 in verband met de afloop/afrekening van de subsidietoezeggingen in 2017.
Realisatie: nihil.

- *Bestemmingsreserve mobiliteit*

Doel bevorderen/stimuleren mobiliteit personeel.

Omvang € 841.544

Onttrekking Begroot/ Realisatie: nihil.

- *Bestemmingsreserve saneringskosten*

Doel bestrijding van kosten van sanering waterbodems/vervuiling.

Omvang € 698.680.

Onttrekking Begroot: p.m.
Realisatie: nihil.

- *Bestemmingsreserve dekking afschrijvingen*

Doel dekking van de afschrijvingskosten van diverse investeringen naar aanleiding van eerder genomen bestuursbesluiten (o.a. gecombineerde (hoogwater)loods te Horst, maatregelen Nieuw Limburgs Peil).

Omvang € 2.207.585

Onttrekking Begroot: € 134.000.
Realisatie: nihil.

- *Bestemmingsreserve klimaatadaptieve peilgestuurde drainage*

Doel stimulering ombouw van traditionele drainage naar peilgestuurde drainage. Drainage heeft tot doel om pieken in de grondwaterstand te verlagen. Bij peilgestuurde drainage ontstaat de mogelijkheid om de afvoer en daarmee het peil te sturen.

Omvang € 150.000.

Onttrekking Begroot: nihil (reserve wordt ingesteld bij de resultaatsbestemming jaarrekening 2016 WPM)
Realisatie: € 1.328.

7.2 Onttrekkingen aan voorzieningen

- *Voorziening pensioen- en uitkerings- en wachtgeldverplichtingen*

Doel aan de verplichting kunnen voldoen van de pensioenen van nog actieve en niet-actieve bestuursleden die nog geen bestuurderspensioenen ontvangen.

Omvang afhankelijk van jaarlijks ontvangen actuariële opgave.

Onttrekking Begroot: € 329.052 voor salariskosten van voormalige bestuursleden.
Realisatie: € 145.787.

- ***Voorziening onderhoud kantoorgebouw Parklaan Sittard***

Doel   het effectief en doelmatig onderhouden van het gebouw en installaties van Parklaan 10 te Sittard voor 2013-2022 op basis van een meerjarenonderhoudsplan.

Omvang   totale kosten van dit meerjarenonderhoudsplan: afgerond € 640.000.
Van 2013 tot en met 2019 wordt jaarlijks € 86.000 toegevoegd, in 2020 en 2021 € 19.000 en in 2022 € 0.

Onttrekking Begroot: € 121.945 conform het meerjarenonderhoudsplan.
Realisatie: nihil.

- ***Voorziening onderhoud bedrijfspand Rijksweg Noord Sittard***

Doel   het effectief en doelmatig onderhouden van het gebouw en installaties van bedrijfspand Rijksweg Noord 305 te Sittard voor 2015-2024 op basis van een meerjarenonderhoudsplan.

Omvang   totale kosten van dit plan € 494.000: € 464.000, aangevuld met € 30.000 voor energiebesparende maatregelen aan technische installaties.
In 2014 wordt € 200.000 toegevoegd (aangevuld met € 30.000 extra), van 2015 tot en met 2018 jaarlijks € 56.000 en in 2019 € 40.000.

Onttrekking Begroot: € 98.105 conform het meerjarenonderhoudsplan.
Realisatie: nihil.

- ***Voorziening onderhoud kantoorgebouw Blerick***

Doel   het effectief en doelmatig onderhouden van het gebouw en installaties van de Drie Decembersingel 46 te Venlo op basis van een meerjarenonderhoudsplan.

Omvang   1 januari 2017 €485.052. Op grond van het meerjarenonderhoudsplan voegen we jaarlijks een bedrag toe van € 10.900.

Onttrekking Begroot: € 78.997 conform het meerjarenonderhoudsplan.
Realisatie: nihil.

- ***Voorziening onderhoud (Hoogwater)loods Horst***

Doel   het effectief en doelmatig onderhouden van het gebouw en installaties van de (hoogwater)loods in Horst op basis van een meerjarenonderhoudsplan.

Omvang   1 januari 2017 €13.500. Op grond van het meerjarenonderhoudsplan voegen we jaarlijks een bedrag toe van € 4.500.

Onttrekking Begroot: € 8.324 conform het meerjarenonderhoudsplan.
Realisatie: nihil.

- ***Voorziening onderhoud loods Nederweert***

Doel   het effectief en doelmatig onderhouden van het gebouw en installaties van de (hoogwater)loods in Nederweert op basis van een meerjarenonderhoudsplan.

Omvang   1 januari 2017 € 21.600. Op grond van het meerjarenonderhoudsplan voegen we jaarlijks een bedrag toe van € 7.200.

Onttrekking Begroot: € 2.619 conform het meerjarenonderhoudsplan.
Realisatie: nihil.

- *Voorziening onderhoud waterkeringen (Noord- en Midden Limburg)*

Doel   onderhouden van de waterkeringen op basis van het meerjarenonderhoudsplan.
Omvang   1 januari 2017 €384.712. Jaarlijks voegen we een bedrag toe van € 600.000.
Onttrekking   Begroot: € 500.000 conform het meerjarenonderhoudsplan.
                  Realisatie: € 147.442.

- *Voorziening natschade peilopzet Maas*

Doel   in 2010 heeft het waterschap een bedrag ontvangen van Rijkswaterstaat van € 1,5 miljoen. Dat bedrag is bedoeld voor de afhandeling door het waterschap van schadeclaims die het gevolg zijn van verhoging van het waterpeil van de Maas traject Sambeek-Grave. Mogelijkheid tot het indienen van claims bestaat voor een periode van 10 jaar ná de peilopzet met een uitloop termijn van 3 jaar. Indien op termijn blijkt dat de voorziening ontoereikend is, dan zal Rijkswaterstaat het verschil eveneens voor haar rekening nemen.
Omvang   1 januari 2017 €1.331.630.
Onttrekking   Begroot: € 100.000 uitgaande van een gelijkmatige spreiding van de claims.
                  Realisatie: € 8.865.

- *Voorziening persoonsgebonden basisbudget (PBB)*

Doel   In de waterschaps-CAO is opgenomen dat iedere medewerker vanaf 2016 een individueel opleidingsbudget heeft van € 5.000 over een periode van 5 jaar. Met ingang 2016 wordt hiervoor jaarlijks een bedrag van € 1.000 in de begroting opgenomen. Omdat raming en realisatie niet parallel lopen dienen de niet aangewende gelden te worden gestort in een voorziening.
Omvang   1 januari 2017 € 226.150 (ingesteld bij het opmaken van de jaarrekening WPM € 99.150 en WRO € 127.000).
Onttrekking   Begroot: € 350.000 (voorjaarsrapportage 2017).
                  Realisatie: € 478.

8 EMU-saldo

8.1 EMU-saldo

In de begroting is het EMU saldo opgenomen, waarover we eveneens rapporteren in tussentijdse rapportages.

De moeilijkheid bij de bepaling van het EMU-saldo is dat waterschappen, net als andere decentrale overheden, een ander boekhoudstelsel gebruiken dan waarop het EMU-saldo is gebaseerd. De waterschappen hanteren het baten- en lastenstelsel, terwijl het EMU-saldo is gebaseerd op transactiestelsel (lees kasbasis). De informatie ten behoeve van het EMU-saldo moet dan ook een vertaalslag ondergaan. Verder geldt dat bij de waterschappen de investeringen grote invloed op het EMU-saldo hebben, zeker omdat zij gemiddeld over alle waterschappen gezien een factor 3 groter zijn dan de jaarlijkse afschrijvingen. Omdat het investeringsvolume van de waterschappen aanzienlijk is, en de verwachting is dat dit als gevolg van het Nationaal Bestuursakkoord Water nog wel enige tijd zo blijft, hebben de waterschappen op begrotingsbasis per definitie een EMU-tekort.

In onderstaand overzicht is het EMU-saldo van de begroting afgezet tegen het geprognostiseerde EMU saldo per 31 december van dit jaar. Met de tussentijdse wijzigingen in de EMU-saldi van WBL en BsGW is geen rekening gehouden.

Onderdeel	2017 (x € 1.000)	
	Begroting	Prognose
1. EMU-exploitatiesaldo	-6.500	-8.102
2. Invloed investeringen		
Bruto-investeringsuitgaven	-/- 60.889	60.889
Investeringssubsidies	+ 34.205	34.205
Verkoop materiële en immateriële vaste activa	+ -	-
Afschrijvingen	+ 13.614	13.614
3. Invloed voorzieningen		
Toevoegingen aan voorzieningen ten laste van de exploitatie	+ 765	1.115
Onttrekkingen aan voorziening ten bate van de exploitatie	-/- -	-
Betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	-/- 1.239	1.589
4. Deelnemingen aan aandelen		
Boekwinst	-/- -	-
Boekverlies	+ -	-
EMU saldo	-20.044	-21.646

Het negatieve EMU-saldo van € 20.044.000 wordt volgens de prognose verhoogd naar negatief € 21.646.000. Hierbij dient te worden opgemerkt dat eventueel toekomstige sancties zijn gebaseerd op de realisatie.